

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.),
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo, SO Agnieszka Żegarska,
Protokolant:	p.o. sekretarza sądowego Izabela Ważyńska

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2019 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z wniosku J. P. (1)

z udziałem A. W.

o podział majątku wspólnego,

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Giżycku z dnia 28 czerwca 2018 r., sygn. akt I Ns 901/16,

p o s t a n a w i a:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punktach 2, 4 i 5 w ten sposób, że:

– w punkcie 2 oddalić wniosek wnioskodawczyni o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym;

– w punkcie 4 zasądzoną tam od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwotę 133.128,89 zł obniżyć do kwoty 48.256,33zł (czterdzieści osiem tysięcy dwieście pięćdziesiąt sześć złotych trzydzieści trzy grosze) płatnej na wskazanych tam warunkach;

– w punkcie 5 zasądzoną tam od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwotę 40.858,59 zł podwyższyć do kwoty 83.098,31 zł (osiemdziesiąt trzy tysiące dziewięćdziesiąt osiem złotych trzydzieści jeden groszy) i ustalić termin jej płatności do 31 sierpnia 2019r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi jej płatności;

II. stwierdzić, że wnioskodawczyni i uczestnik postępowania ponoszą koszty postępowania apelacyjnego każdy w zakresie związanym ze swoim udziałem w sprawie.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Agnieszka Żegarska

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni J. P. (1) wniosła o podział majątku wspólnego z uczestnikiem A. W..

Wskazała, że w skład majątku wspólnego wchodzi nieruchomości położona w W. przy ul. (...), oznaczona nr geodezyjnym (...) o pow. 0,1060 ha, zabudowana budynkiem mieszkalnym i budynkiem usługowym o wartości 350.000 zł, przedmioty będące na wyposażeniu domu, samochody osobowe v. (...), s. (...), f. (...), wykaszarka do trawy, piła elektryczna do drewna, wiertarka, wkrętarka, trzy zestawy mebli ogrodowych, stojak żeliwny, kosiarka spalinowa oraz piła spalinowa łańcuchowa. Podała, że w trakcie trwania małżeństwa prowadziła firmę handlową (...) J. P. (1) z siedzibą w W. i wskazała, że w związku z tym majątkiem wspólnym jest wyposażenie sklepu o łącznej wartości 9.800 zł oraz towar w sklepie o wartości na 31.12.2015r. - 28.693,34 zł. W związku z tą działalnością na dzień 31.12.2015r. firmę obciążały pasywa w kwocie 131.819,56zł. Wniosła aby do majątku wspólnego zaliczyć przedmioty będące w posiadaniu uczestnika postępowania A. W. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Firma (...) A. W. o łącznej wartości 2.500 zł.

W trakcie postępowania wnioskodawczyni wniosła o ustalenie nierównych udziałów stron w majątku wspólnym w ten sposób, by udział wnioskodawczyni określić na 80% zaś uczestnika na 20%.

Uczestnik postępowania A. W. zgodził się z wnioskiem o podział majątku wspólnego. Wniósł o rozliczenie nakładów jakie poniósł z majątku osobistego na majątek wspólny po ustaniu wspólności majątkowej poprzez spłatę zobowiązań kredytowych w C. Banku zaciągniętych przed ustaniem wspólności. Nie zgodził się ze stanowiskiem wnioskodawczyni, co do ustalenia nierównych udziałów.

Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2018 r. Sąd Rejonowy w Giżycku dokonał podziału majątku wspólnego wnioskodawczyni J. P. (1) i uczestnika postępowania A. W., w skład którego wchodzi: nieruchomości położona w W. przy ul. (...), oznaczona nr geodezyjnym (...), o pow. 0,1060 ha, zabudowana budynkiem mieszkalnym i budynkiem usługowym, zapisana w księdze wieczystej o nr (...) o wartości 387.722 zł, samochód osobowy marki V. (...) o nr rejestracyjnym (...) wartości 7.000 zł oraz inne ruchomości szczegółowo wymienione w punkcie 1 postanowienia w ten sposób, że: wnioskodawczyni J. P. (2) przyznał ruchomości szczegółowo wymienione punkcie 1a postanowienia o ogólnej wartości 156.361,34zł. Uczestnikowi A. W. przyznał samochód osobowy marki V. (...) o nr rejestracyjnym (...) oraz inne ruchomości wymienione w punkcie 1b postanowienia o ogólnej wartości 277. 874 zł. Nieruchomość położoną w W. przy ul. (...), oznaczoną nr geodezyjnym 125, o pow. 0,1060 ha, zabudowaną budynkiem mieszkalnym i budynkiem usługowym, zapisaną w księdze wieczystej o nr (...) o wartości 387.722 zł podzielił według projektu biegłego sądowego R. N. z dnia 15.05.2017r, który stanowi integralną część orzeczenia, w ten sposób, że: działkę oznaczoną nr geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0636 ha zabudowaną murowanym budynkiem usługowym o wartości 112.868 zł przyznał na własność J. P. (1), działkę oznaczoną nr geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0424 ha zabudowaną budynkiem mieszkalnym i garażem o wartości 265.424 zł przyznał na własność A. W.. Ustalił, że udziały stron w majątku wspólnym wynoszą: wnioskodawczyni J. P. (1) 2/3, uczestnika postępowania A. W. 1/3. Zobowiązał strony do wzajemnego wydania przyznanych w pkt 1 ruchomości oraz części nieruchomości według planu biegłego geodety R. N. w terminie do 31.12.2018r. Zasądził od uczestnika postępowania A. W. na rzecz wnioskodawczyni J. P. (1) kwotę 133.128,89 zł z tytułu wyrównania udziału w majątku wspólnym i odroczył termin płatności tej należności do 31.12.2019r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Zasądził od uczestnika postępowania A. W. na rzecz wnioskodawczyni J. P. (1) kwotę 40.858,59 zł z tytułu nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny i odroczył termin płatności należności do 31.12.2018r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Zabezpieczył spłaty wynikające z pkt 4,5 na rzecz J. P. (1) poprzez ustanowienie na nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0424 ha położonej w W. przy ul. (...) hipotekę przymusową na rzecz J. P. (1) o wartości 173.988zł. Pobrał na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Giżycku z tytułu wydatków od wnioskodawczyni J. P. (1) kwotę 778,18zł i od uczestnika A. W. kwotę 776,93zł. Uznał, że koszty postępowania strony ponoszą we własnym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, że strony pozostawały w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej od 8 kwietnia 1989r. do 31 grudnia 2015r., to jest do czasu uprawomocnienia się w sprawie o rozwód wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 9 grudnia 2015r., sygn. akt VI RC 1332/15.

W trakcie trwania małżeństwa strony nie zawierały umów majątkowych małżeńskich i do majątku wspólnego nabyły: nieruchomość położoną w W. przy ul. (...), oznaczoną nr geodezyjnym (...) o pow. 0,1060 ha, zabudowaną budynkiem mieszkalnym i budynkiem usługowym, zapisaną w księdze wieczystej o nr (...) o wartości 387.722 zł, samochód osobowy marki V. (...) o nr rejestracyjnym (...) wartości 7.000 zł, meble kuchenne wartości 2.000 zł, stół kuchenny czarny wartości 200 zł, stół owalny kuchenny – wartości 200 zł, krzesła kuchenne czarne – wartości 100 zł, krzesła dębowe tapicerowane 6 sztuk – wartości 200 zł, lodówkę dwudrzwiową W. – wartości 700 zł, kuchenkę mikrofalową – wartości 100 zł, płytę indukcyjną A. – wartości 200 zł, zlewozmywak czarny – wartości 100 zł, zmywarkę B. – wartości 400 zł, piekarnik – wartości 200 zł, dywan w kratę – wartości 50 zł, ekspres do kawy – wartości 300 zł, okapnik – wartości 50 zł, zamrażarkę wartości 50 zł, komodę trzydrzwiową podświetlaną B. W. wartości 200 zł, szafkę pod telewizor B. W. – 150 zł, szafkę wolnostojącą podświetlaną B. W. wartości 200 zł, ławę B. W. wartości 100 zł, sofę trzyosobową skórzaną wartości 100 zł, dwa fotele skórzane wartości 100 zł, telewizor Samsung 32 cale wartości 200 zł, komodę wartości 100 zł, szafkę wiszącą wartości 50 zł, dwuosobową pufę skórzaną wartości 50 zł, łóżko z materacem wartości 100 zł, pralkę M. wartości 200 zł, białe meble łazienkowe (szafka stojąca wysoka, szafka dwudrzwiowa) wartości 200 zł, odkurzacz R. wartości 100 zł, elektryczną wykasarkę do trawy wartości 20 zł, pilę elektryczną do drewna wartości 50 zł, wiertarkę wartości 50 zł, wkrętarce wartości 30 zł, zestaw mebli ogrodowych (stół i 4 krzesła) wartości 300 zł, zestaw mebli ogrodowych (stół i dwie ławy) wartości 200 zł, stojak żeliwny na kwiaty wartości 50 zł, zestaw ogrodowy mebli wypoczynkowych plastikowo-metalowy wartości 100 zł, kosiarkę spalinową wartości 50 zł, pilę spalinową łańcuchową wartości 200 zł, towar zgromadzony w sklepie o wartości na 31.12.2015r. 28.693,34 zł, 3 lody chłodnicze wartości 2.000 zł, witrynę chłodniczą wartości 200 zł, lodówkę dwukomorową wartości 500 zł, 10 regałów sklepowych ze sklejki wartości 1000 zł, regały sklepowe wartości 500 zł, witrynę sklepową szklaną wartości 200 zł, 7 lad sklepowych 700 zł, kasę fiskalną wartości 1.200 zł, kasę fiskalną wartości 1.100 zł, biurko 100 zł, fotel skórzany 100 zł, regał wolnostojący 200 zł, 5 regałów magazynowych 700 zł, szafkę Bhp metalową 200 zł, szafkę odzieżową 150 zł, urządzenia monitoringu 1.200 zł, wagę sklepową wartości 250 zł, wagę sklepową wartości 150 zł, laptop 300 zł, pilę spalinową 200 zł, wykasarkę do żywopłotu 250 zł, kasę fiskalną 700 zł, taksometr 200 zł, lampę taxi 200 zł oraz CB radio 200 zł.

Strony miały także samochód D. D., który został sprzedany przez wnioskodawczynię 3 września 2017r. a pieniądze przeznaczone na spłatę zobowiązań.

W trakcie trwania małżeństwa strony posiadały także samochód osobowy marki f. (...) o numerze rejestracyjnym (...), którego współwłaścicielem była córka stron S. W. oraz samochód s. (...), który także należał do córki.

Jak ustalił Sąd Rejonowy w trakcie trwania małżeństwa strony bardzo często kredytowały swoje wydatki związane z gospodarstwem domowym jak również wydatki związane z prowadzeniem firmy handlowej przez wnioskodawczynię. Na czas ustania wspólności majątkowej małżeńskiej strony posiadały kredyt odnawialny w rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowym numer(...)w Banku (...) SA. Limit kredytu wynosił 10.000 zł. Stan zadłużenia na dzień 31.12.2015r. wynosił również 10.000 zł. Kredyt ten został spłacony w kwocie 300 zł przez uczestnika postępowania, w kwocie 3.720 zł przez córkę stron, i w kwocie 5.980 zł przez wnioskodawczynię.

Ponadto w Banku (...) SA wnioskodawczyni w dniu 28.11.2011r. zaciągnęła kredyt gotówkowy na kwotę 49.500 zł. Stan zadłużenia na 31.12.2015r. wynosił 25.598,82 zł. Kredyt został spłacony przez wnioskodawczynię w dniu 02.08.2016r. w łącznej kwocie 26.814,90 zł. W Banku (...) wnioskodawczyni miała udzieloną pożyczkę w dniu 10.12.2014r. na finansowanie działalności gospodarczej na kwotę 75.000 zł. Stan zadłużenia na dzień 31.12.2015r. wynosił 60.249,93 zł. Pożyczka została spłacona 03.02.2016r. również przez wnioskodawczynię a wysokość spłaty od 31.12.2015r. do dnia całkowitej spłaty wyniosła 61.823,62 zł. (...) Banku (...) SA wnioskodawczyni korzystała z karty kredytowej (...)

na podstawie umowy z dnia 22.10.2009r. z przyznanym limitem 3.000 zł. Stan zadłużenia na 31.12.2015r. wynosił 2.985,12 zł, i został również spłacony przez wnioskodawczynię.

Wnioskodawczyni posiadała także kartę kredytową C. Banku z saldem zadłużenia na dzień 31.12.2015r. 1.536,48 zł. Ponadto w ramach rachunku do tej karty kredytowej wnioskodawczyni korzystała z planu spłat ratalnych Komfort, a kwota kapitału pozostałego do spłaty na dzień 31.12.2015r. wynosiła 43.639,44 zł.

W C. Banku w dniu 14.06.201r. umowę o kartę kredytową zawarł również A. W.. W 2015r. uczestnik w ramach tej umowy otrzymał kredyt w kwocie 44.400zł, który w dniu 3.07.2015r. wpłynął na konto firmowe uczestnika-Firma (...) a następnie pieniądze te zostały wypłacone. Strony nie wskazały na co pieniądze zostały przeznaczone. Do chwili ustania wspólności majątkowej małżeńskiej uczestnik postępowania spłacił z udzielonego mu kredytu kwotę 36.723.03zł.

Z dalszych ustaleń Sądu I instancji wynika, że wnioskodawczyni prowadząc firmę (...) J. P. (1) w W. nie korzystała z konta firmowego przez cały okres prowadzenia działalności gospodarczej. Wpływy i wydatki związane z prowadzoną firmą były deponowane na rachunku stron prowadzonym w Banku (...). W związku z prowadzeniem działalności handlowej na dzień 31.12.2015r. wnioskodawczyni zalegała z płatnością na rzecz przedsiębiorstwa (...) w S. na kwotę 2.783,04 zł. Należność tę uiszczyła w całości. Na rzecz firmy (...) spółka z o. o. w K. na koniec 2015r. wnioskodawczyni zalegała z kwotą 11.067,48 zł, z czego opłaciła kwotę 6. 880,89 zł. W Przedsiębiorstwie Handlowym (...) spółka jawna w B. zaległość wnioskodawczyni na dzień 31.12.2015r. wynosiła 7.706,49 zł i została uiszczona w całości przez wnioskodawczynię. W firmie (...) spółka z o.o. w S. wnioskodawczyni posiadała zadłużenie 787,10 zł, które również zostało przez nią spłacone. W firmie Przedsiębiorstwo Handlowe (...) w K. stan zadłużenia na dzień 31.12.2015 wynosił 11.027,38 zł i został również spłacony w całości. Na rzecz spółki jawnej (...) I. K. w M. za zobowiązania z 2015r. wnioskodawczyni wpłaciła kwotę 990,76 zł. Natomiast w firmie (...) przy ul. (...) w G. uiszczyła 3.347,98 zł, w firmie (...) 1.070,99 zł, w firmie (...) w B. 1.208,84 zł. Do Urzędu Skarbowego z tytułu rozliczeń za rok 2015 wnioskodawczyni przelała kwotę 1.890 zł. W firmie (...) C. J. w M. wnioskodawczyni posiadała zadłużenie na koniec 2015r. kwotę 3.928,67 zł, które także spłacił. Stan zadłużenia w firmie (...) w W. na dzień 31.12.2015r. wynosił 7.073,15 zł i został spłacony przez wnioskodawczynię. Na rzecz hurtowni (...) w G. za zobowiązania z 2015r. po 31.12.2015r. wnioskodawczyni wpłaciła kwotę 1.340,53 zł, na rzecz spółki (...) kwotę 423,32 zł. Łącznie za zobowiązania związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, pochodzące sprzed 31.12.2015r. wnioskodawczyni zapłaciła 58.507,03 zł, zaś z tytułu kredytów 141.243,08 zł.

Jak ustalił Sąd Rejonowy uczestnik postępowania po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej uregulował należność wynikającą z obowiązku uiszczenia podatku od nieruchomości za 2017r. oraz pierwszą ratę za 2018r. w kwocie 1.923zł.

Wnioskodawczyni w dniu 26.08.2016r. w Towarzystwie (...) ubezpieczyła nieruchomość stron na okres do 01.03.2017r. płacąc składkę 300zł, ponadto poniosła koszty opłat prowadzenia rachunku bankowego na kwotę 417,74zł.

Po zawarciu związku małżeńskiego A. W. pracował jako magazynier w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w S. do 31.03.1990r. a od 04.05.1990r. do 07.08.1990r. w Spółdzielni Pracy (...) w G. i od 15.10.1990r. do 15.05.1997r. jako dekarz i palacz w okresie grzewczym w Jednostce Wojskowej w W.. Od 01.07.1998r. do 30.06.1999r. był osobą współpracującą w sklepie spożywczo-przemysłowym w O. prowadzonym przez wnioskodawczynię. Od 19.05.1997r. do 30.06.1999r. oraz od 06.07.1999r. do 12.04.2001r. zarejestrowany był jako bezrobotny. Od 2009r. uczestnik postępowania prowadzi własną działalność gospodarczą świadcząc usługi transportowe. Ponadto uczestnik postępowania prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni 4 ha, z którego nie osiąga pożytków, ale pobiera dotacje unijne, które nie zawsze pokrywają wydatki związane z prowadzeniem gospodarstwa.

W ocenie Sądu Rejonowego żądanie wnioskodawczyni ustalenia nierównych udziałów było uzasadnione. Uczestnik postępowania nie przyczyniał się do powstania majątku wspólnego w sposób adekwatny do swoich możliwości. Uczestnik często zmieniał pracę, bądź pozostawał bez pracy. Pomagał wprowadzić wnioskodawczyni w prowadzeniu

sklepu lecz pomoc ta była nieodpowiednia. Uczestnik stwarzał niejednokrotnie problemy sprzedając towary „na kredyt”, spożywając w miejscu pracy alkohol, nie dbając o porządek, co narażało prowadzone placówki na straty. Nie przejawiał też inicjatywy i staranności w dbałości o nieruchomość. Mimo że uczestnik postępowania był przygotowany do wykonywania prac technicznych - pracował wcześniej zawodowo jako dekarz- to do różnych czynności związanych z remontem domu, dbałością o bieżący stan nieruchomości wnioskodawczyni była zmuszona zatrudniać osoby trzecie, bądź korzystać z pomocy swego ojca. Uczestnik prezentował postawę roszczeniową wobec swoich najbliższych nie angażując się w pomoc i codzienne obowiązki rodzinne. Ponadto uczestnik posiadając 4 ha gruntów rolnych miał możliwość zagospodarowania ziemi i czerpania pożytków czym mógł przysporzyć dodatkowych dochodów, jednakże nie czynił tego. Pobierał jedynie dotacje unijne, które nie zawsze pokrywały ciężary związane z posiadaniem nieruchomości rolnej. Dzięki pracy i aktywności zawodowej wnioskodawczyni gromadzone były środki finansowe na remont domu i urządzenie. Uczestnik po długiej przerwie, bo dopiero w 2009r. założył własną jednoosobową firmę transportową, ale nie wykazał, by dochody z tej działalności pomnożyły majątek. W tym czasie nieruchomość była już właściwie zagospodarowana. Natomiast środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej prowadzonej przez wnioskodawczynię, z której dochodów utrzymywana była cała rodzina pochodziły od rodziców wnioskodawczyni, co uczestnik wprost przyznał przesłuchiwany w charakterze strony. Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd uznał, że uzasadnione jest ustalenie wysokości udziałów w majątku wspólnym stron na 2/3- wnioskodawczyni i 1/3- uczestnika postępowania. Strony były zasadniczo zgodne co do składu majątku wspólnego. Sąd Rejonowy uznał przy tym, że pieniądze ze sprzedaży samochodu marki D. zostały przeznaczone przez wnioskodawczynię na pokrycie wspólnych zobowiązań stron. Zważywszy na wartość wydzielonych nieruchomości, wartość składników majątkowych przyznanych wnioskodawczyni J. P. (1) wynosi 156.361,34zł, zaś uczestnikowi A. W. 277.874zł zł. Sąd z urzędu zauważał, że wskazując wartość przyznanego majątku stronom punkcie 1a i 1b postanowienia objął również wartość przyznanych nieruchomości wymienionych w punkcie 1c postanowienia. Zważywszy na wielkość udziałów stron w majątku wspólnym (2/3 i 1/3) wnioskodawczyni z tytułu tych rozliczeń została zobowiązana do zwrotu uczestnikowi kwoty 25.964,02zł tj. 2/3 z sumy kwot 36.723.03zł- spłata kredytu w C. Banku, 300zł- spłata kredytu odnawialnego w banku (...) SA i 1923zł- uiszczony podatek od nieruchomości. Uczestnik postępowania zobowiązany został do zwrotu wnioskodawczyni 66.822,61zł, tj. 1/3 z sumy kwot 141.243,08zł- spłata zobowiązań w bankach, 58.507,03zł – spłata zobowiązań z działalności gospodarczej, 300zł- składka ubezpieczeniowa, 417,74zł- opłaty za prowadzenie wspólnego konta bankowego. Bilansując powyższe rozliczenia uczestnik zobowiązany jest do zwrotu wnioskodawczyni kwoty 40.858,59zł. Wysokość dopłaty jest znaczna. Strony pozostają w złych stosunkach, co może budzić obawy że uczestnik nie będzie zabiegał o szybkie wykonanie ciężącego na nim obowiązku. Z uwagi na majątek dłużnika ewentualna egzekucja daje szanse zaspokojenia tej wierzytelności jedynie z nieruchomości. W tej sytuacji sąd zabezpieczył spłaty na rzecz wnioskodawczyni poprzez ustanowienie na nieruchomości przyznanej uczestnikowi hipoteki przymusowej o wartości 173.988,00 zł. O kosztach postępowania sąd rozstrzygnął zgodnie z art.520§ 1 k.p.c.

Powyższe postanowienie zaskarżył apelacją uczestnik postępowania w części dotyczącej ustalenia wysokości udziałów stron w majątku wspólnym (pkt 2.rozstrzygnięcia), a w konsekwencji wysokości dopłaty do wyrównania udziału wnioskodawczyni szczegółowo wskazanej w pkt 4. rozstrzygnięcia, oraz ustalenia wysokości kwoty zasądzonej od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni z tytułu nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny stron (pkt 5. rozstrzygnięcia). Uczestnik zarzucił postanowieniu naruszenie prawa materialnego, polegające na niewłaściwej interpretacji normy prawa materialnego, tj.:

a) art. 43 § 1 i 2 krio poprzez przyjęcie, że w realiach niniejszej sprawy zachodzą przesłanki do ustalenia nierównych udziałów stron w majątku wspólnym,

b) art. 31 krio a contrario poprzez przyjęcie, że w realiach niniejszej sprawy w skład majątku wspólnego nie wchodzi kwota uzyskana ze sprzedaży pojazdu marki D. D., gdyż została „przeznaczona na spłatę zobowiązań”,

2. naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c., polegające na dowolnej, a nie swobodnej ocenie dowodów prowadzącej do przyjęcia, że udziały stron w majątku wspólnym nie

są równe, co prowadziło do niewłaściwego rozliczenia pomiędzy stronami dopłaty do wyrównania wartości udziału wnioskodawczym w majątku wspólnym oraz nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny stron,

3. niezgodność ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności poprzez ustalenie, że kwota uzyskana przez wnioskodawczynię ze sprzedaży pojazdu D. D. została przeznaczona na „spłatę zobowiązań”.

Wskazując na powyższe zarzuty uczestnik wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustalenie, że udziały stron w majątku wspólnym są równe, w skład majątku wspólnego wchodzi otrzymana przez wnioskodawczynię kwota ze sprzedaży w dniu 3 września 2017 r. pojazdu D. D., a w konsekwencji właściwe rozliczenie dopłaty należnej wnioskodawczyni z tytułu wyrównania jej wartości w majątku wspólnym, a także nakładów z majątków osobistych stron na ich majątek wspólny, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko skarżącego o braku spełnienia w niniejszej sprawie koniecznych przesłanek do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym uczestników oraz nierozliczenia się przez wnioskodawczynię ze środków uzyskanych ze sprzedaży samochodu D. D..

Zasadą wyrażoną w art. 43 § 1 k.r.o. jest, że małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Odstąpienie od tej zasady wymaga wystąpienia dwóch przesłanek: ważnych przyczyn oraz różnego stopnia przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego (art. 43 k.r.o.). Podkreślić przy tym należy, że przesłanki te muszą być spełnione łącznie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 października 1997 r., II CKN 348/97, LEX nr 479357). Oznacza to, że ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym nie może nastąpić w każdym wypadku faktycznej nierówności przyczynienia się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego, lecz tylko w tych wypadkach, gdy zaistnieją ważne powody. Z jednej strony żadne „ważne powody” nie uzasadniają same przez się ustalenia nierównych udziałów, jeżeli stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego jest równy. Z drugiej strony – różny stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku bierze się pod uwagę dopiero wtedy, gdy za ustaleniem nierównych udziałów przemawiają „ważne powody”.

Na stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku dorobkowego składa się całokształt starań o zaspokojenie potrzeb rodziny. Będą to zarówno zarobki lub inne dochody uzyskiwane przez małżonków wykorzystywane na zaspokojenie potrzeb rodziny oraz świadczenia pracy osobistej przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym.

W odniesieniu do przesłanki ważnych powodów uzasadniających ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym należy stwierdzić, iż są to najogólniej takie zachowania małżonka, które zasługują na negatywną ocenę z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Przykładów takich zachowań dostarcza orzecznictwo. W postanowieniu z 26 listopada 1973 r. (III CRN 227/73) Sąd Najwyższy wskazał, że ważne powody stanowiące przesłankę ustalenia nierównych udziałów stron w majątku wspólnym polegają na zachowaniu małżonka charakteryzującym się rażącym lub uporczywym nie przyczynianiem się do powstania dorobku stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych. W związku z tym orzeczeniem można sformułować wniosek, że negatywnie oceniane zachowanie małżonka musi charakteryzować się pewnym natężeniem i powtarzalnością, a nie jakąkolwiek zarzucalnością.

Z kolei w postanowieniu z dnia 17 maja 2002 r. (I CKN 643/00) Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, zgodnie z którym jeżeli przez cały czas trwania małżeństwa małżonek pracował zarobkowo, nie trwonął majątku ani nie postępował z nim lekkomyślnie, to nawet jeżeli środki pochodzące z osiągniętych przez jego żonę zarobków za granicą, które wniosła do

majątku wspólnego, były znacznie wyższe niż wniesione przez wnioskodawcę, nie uzasadnia to ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym.

Podkreślić również należy, iż nie każde negatywnie oceniane zachowanie jednego z małżonków musi prowadzić do przyjęcia ważnego powodu w rozumieniu art. 43 § 1 k.r.o. Znaczenie prawne ma tylko takie zachowanie, które pozostaje w związku z nieprzyczynianiem się małżonka do powstania majątku wspólnego lub jego uszczupleniem. W doktrynie wskazuje się bowiem, iż powody ustalenia nierównych udziałów dotyczą oceny, kwalifikacji zachowania drugiego małżonka oraz spowodowanych przez niego takich stanów rzeczy, które stanowią przyczynę niższej wartości majątku wspólnego niż ta, która wystąpiłaby, gdyby postępował właściwie (M. Sychowicz (w:) K. Piasecki (red.), Kodeks, 2006, s. 232). Tym samym nie każde zachowanie małżonka naruszające zasady współżycia społecznego i w związku z tym zasługujące na negatywną ocenę będzie stanowiło o ważnym powodzie ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, ale takie zachowanie, które ma negatywny wpływ na ten majątek.

W niniejszej sprawie o ile można podzielić ocenę Sądu Rejonowego, że stopień przyczynienia się stron do powstania majątku wspólnego nie był równy, z uwagi przede wszystkim na mniejszą aktywność zawodową uczestnika postępowania w czasie trwania wspólności majątkowej, to jednak nie można stwierdzić, by w sprawie zachodziły ważne przyczyny orzeczenia o nierównych udziałach stron.

Wykazane w toku niniejszego postępowania zachowanie uczestnika postępowania nie polegało na rażącym lub uporczywym nie przyczynianiu się do powstania majątku dorobkowego. Przez większość część trwania wspólności majątkowej uczestnik postępowania podejmował zatrudnienie. Od roku 1988 do roku 1990 pracował w PGR w S.. W roku 1990 świadczył pracę dla Spółdzielni Pracy (...) w G.. Od 1990 r. do 1997 r. pracował w jednostce wojskowej w W.. Od 1 marca 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. pozostawał na zasiłku dla bezrobotnych. Następnie uczestnik został przez wnioskodawczynię zatrudniony od 1 lipca 1998 r. do 30 czerwca 1999 r., by znów móc pobierać zasiłek do lipca 2000 r. Od tego też roku do chwili założenia działalności gospodarczej (2009 r.) uczestnik postępowania pomagał wnioskodawczyni w prowadzeniu działalności handlowej pracując w sklepach, dowożąc towar lub w nich sprzedając. Także w czasie kiedy pozostawał bez pracy udzielał pomocy wnioskodawczyni w prowadzonym przez nią sklepie. Wprawdzie nie zawsze była to pomoc jakiej życzyłaby sobie wnioskodawczyni, lecz z pewnością ocena całego okresu trwania wspólności majątkowej nie może prowadzić do wniosku, że uczestnik rażąco lub uporczywie nie przyczynił się do powstania majątku dorobkowego.

Obok okoliczności związanych z przyczynianiem się do powstania majątku wspólnego wnioskodawczyni jako ważny powód orzeczenia nierównych udziałów w majątku wspólnym wnioskodawczyni wskazała groźby uczestnika postępowania popełnienia przestępstwa zniszczenia domu poprzez jego spalenie na szkodę wnioskodawczyni. Okoliczność ta nie może być brana jednak pod uwagę jako jedna z przesłanek orzeczenia nierównych udziałów stron w majątku wspólnym. Przedmiotowy czyn, który miał miejsce w dniu 2 marca 2016 r. został stwierdzony wyrokiem Sądu Rejonowego w Giżycku z dnia 12 kwietnia 2017 r. Oznacza to, że czyn ten został popełniony już po ustaniu wspólności majątkowej stron, co nastąpiło w dniu 31 grudnia 2015 r. wraz z uprawomocnieniem się wyroku rozwodowego.

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że przesłanka ważnych powodów dotyczy okoliczności, które zaistniały w czasie trwania wspólności (por. L. Stecki, Udziały małżonków, s. 357; A. Sylwestrzak, Glosa do post. Sądu Najwyższego z 27.6.2003 r., IV CKN 278/01, s. 117).

R., nie było podstaw do orzeczenia w niniejszej sprawie nierównych udziałów stron w majątku wspólnym. W konsekwencji Sąd Okręgowy zmienił to rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego oddalając wniosek wnioskodawczyni o ustalenie nierównych udziałów.

Na uwzględnienie zasługiwały również zarzuty skarżącego odnoszące się do składu majątku wspólnego w odniesieniu do kwoty uzyskanej przez wnioskodawczynię ze sprzedaży samochodu marki D. D..

Podstawowa zasada określająca przynależność przedmiotów majątkowych w ustroju wspólności ustawowej została określona w art. 31 § 1 k.r.o. i polega na włączeniu w skład majątku wspólnego wszelkich przedmiotów majątkowych, o ile zostały nabyte w czasie trwania wspólności i nie zostały wyłączone z niej mocą przepisu prawnego (art. 33 k.r.o.).

Poza sporem w niniejszej sprawie jest fakt, że samochód marki D. wchodził w skład majątku wspólnego stron, gdyż został nabyty w czasie trwania wspólności, a żadna ze stron nie wystąpiła z twierdzeniami, że stanowił on majątek osobisty któregoś z małżonków. Dowód z dokumentu w postaci faktury nr (...) z dnia 2 września 2015 r. wskazuje, że pojazd ten został zbyty przez wnioskodawczynię jeszcze w trwania wspólności ustawowej małżeńskiej, która ustała między stronami z upływem ostatniego dnia 2015 r.

W orzecznictwie sytuacja zbycia przez jednego z małżonków przedmiotu stanowiącego składnik majątku wspólnego jeszcze przed ustaniem wspólności majątkowej jest rozstrzygana w zasadzie jednolicie.

W orzeczeniu z 18.08.1958 r. (I CR 547/58, OSN 1959/2, poz. 58) Sąd Najwyższy przyjął, że w razie nieuzasadnionego zbycia przedmiotów wspólnych przez jednego z małżonków i tym samym wyrządzenia drugiemu małżonkowi szkody, temu ostatniemu należy się odszkodowanie w wysokości wartości połowy zbytego przedmiotu. Roszczenia z tego tytułu należy traktować analogicznie do roszczeń z tytułu zwrotu wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków i w związku z tym odpowiednie odszkodowanie zasądzić na podstawie przepisu art. 26 k.r. i art. 134 k.z. (odpowiednik obowiązującego art. 415 k.c.). Podobnie w postanowieniu z 20.01.1974 r. (III CRN 384/73, LEX nr 7386) dotyczącym podziału majątku wspólnego, Sąd Najwyższy, odwołując się do art. 684 k.p.c., przyjął, że co prawda skład majątku wspólnego ustala się w zasadzie według stanu w dacie ustania wspólności, ale w wypadkach wyjątkowych, gdy przed ustaniem wspólności jedno z małżonków celowo wyzbywa się przedmiotów należących do majątku wspólnego, przedmioty te lub ich równowartość podlegają rozliczeniu przy podziale. W postanowieniu z 4.11.1999 r. (II CKN 523/98, LEX nr 737256) Sąd Najwyższy potwierdził, że przedmiotem podziału mogą być jedynie przedmioty majątkowe, które były objęte wspólnością w chwili jej ustania i które nadal znajdują się w majątku małżonków jako objęte ich współuprawnieniem w częściach ułamkowych. Potwierdził jednak jednocześnie, że każdy z małżonków może żądać rozliczenia z tytułu nieuzasadnionego zbycia przez drugiego małżonka składników majątku wspólnego w czasie trwania wspólności majątkowej. Roszczenie takie ma charakter odszkodowawczy i znajduje podstawę ogólną w art. 415 k.c. W takiej sytuacji rozliczeniu powinna podlegać wartość przedmiotu ustalona na chwilę podziału majątku wspólnego i według stanu na dzień zniesienia wspólności majątkowej, tak jakby przedmiot ten nadal wchodził w skład masy podlegającej podziałowi.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego za niewystarczające do przyjęcia, że kwota uzyskania przez wnioskodawczynię ze sprzedaży przedmiotowego nie podlega rozliczeniu w niniejszym postępowaniu, jest stwierdzenie Sądu Rejonowego zawarte w uzasadnieniu postanowienia, że pieniądze ze sprzedaży pojazdu „przeznaczono na spłatę zobowiązań”. Wnioskodawczyni wskazała w piśmie procesowym z dnia 22 lutego 2017 r. (karta 246 akt sprawy), że pieniądze ze sprzedaży samochodu marki D. zostały przeznaczone na spłatę wspólnych zobowiązań stron: kwota 9.500 zł na uregulowanie należności, 4.674,80 zł zapłata podatku VAT oraz kwota 10.825 zł na spłatę zobowiązań kredytowych i zajęć komorniczych. Spośród wymienionych sum jedynie kwota podatku od towarów i usług (VAT), którą powódka musiała uiścić z tytułu sprzedaży pojazdu z racji zbycia pojazdu w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej, może być przyjęta jako spłata wspólnych zobowiązań stron. Pozostałe wydatki nie zostały przez wnioskodawczynię w żaden sposób wykazane, choć okoliczność ta była między stronami sporna. Wszystkie rachunki, dowody spłat należności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej pochodzą po 31 grudnia 2015r., a więc po zniesieniu wspólności ustawowej małżeńskiej. A te zobowiązania spłacone przez wnioskodawczynię zostały już uwzględnione przez Sąd Rejonowy przy wzajemnych rozliczeniach uczestników. Nie ma żadnych dowodów w jaki sposób kwota 25.000 zł została przez wnioskodawczynię rozdysponowana. W tej sytuacji Sąd Okręgowy przyjął, że 25.000 zł podlega rozliczeniu w niniejszym postępowaniu.

W związku z powyższym ostateczne rozliczenie stron powinno wyglądać następująco: wartość majątku wspólnego podlegająca podziałowi wyniosła łącznie 459.235,34 zł. Kwota ta uwzględnia wartość nieruchomości już po dokonaniu jej podziału, a zatem kwotę 378.292 zł. Przyjęta przez Sąd Rejonowy kwota 387.722 zł wskazuje wartość nieruchomości

sprzed jej podziału, a zatem nie jest sumą, która odzwierciedla wartość składników przypadającą ostatecznie stronom. Do wartości majątku wspólnego podlegającemu podziałowi doliczono również kwotę 25.000 zł uzyskaną przez wnioskodawczynię z tytułu sprzedaży składnika majątku wspólnego – samochodu marki D. D. (ruchomości 43.493,34 zł + nieruchomości 112.868 zł + ruchomości 12.450 zł + nieruchomości 265.424 zł + wartość samochodu D. D. 25.000 zł). Biorąc pod uwagę, że strony mają równe udziały w majątku wspólnym oznacza to, że wartość kwotowa tych udziałów wynosi po 229.617,67 zł (459.235,34 zł : 2).

Uwzględniając zatem wysokość przyznanego wnioskodawczyni majątku (181.361,34 zł) na co składa się kwota 156.361,34 zł stanowiąca wartość majątku wynikającą z postanowienia Sądu Rejonowego powiększoną o kwotę 25.000 zł (cena uzyskana za sprzedaż samochodu) oraz należną wysokość udziału stron w majątku wspólnym (po 229.617,67 zł) wartość spłaty na rzecz wnioskodawczyni powinna wynieść kwotę 48.256,33 zł (229.617,67 zł – 181.361,34 zł). W konsekwencji zasądzoną przez Sąd Rejonowy w punkcie 4 postanowienia kwotę 133.128,89 zł należało obniżyć do kwoty 48.256,33 zł.

Jednocześnie wobec przyjęcia równych udziałów uczestników w majątku wspólnym, należało podwyższyć kwotę należną wnioskodawczyni od uczestnika tytułem spłaconych przez nią wspólnych zobowiązań, które uregulowała po ustaniu wspólności ustawowej. Ustalone przez Sąd Rejonowy, niekwestionowane przez strony, nakłady z majątku osobistego wnioskodawczyni na majątek wspólny wyniosły 200.467,85 zł. Powinny być one powiększone o kwotę podatku VAT związanego z transakcją sprzedaży pojazdu marki D., który uiściła wnioskodawczyni, tj. o kwotę 4.674,80 zł. Łącznie kwota nakładów wyniosła zatem 205.142,65 zł. Zwrotu połowy tej kwoty (z racji wielkości udziałów w majątku wspólnym) może domagać się wnioskodawczyni od uczestnika postępowania, tj. kwoty 102.571,32 zł (205.142,65 zł : 2).

Z kolei ustalona przez Sąd Rejonowy i niekwestionowana przez strony wysokość nakładów poczynionych przez uczestnika na majątek wspólny wyniosła łącznie kwotę 38.946,03 zł. Może on domagać się od wnioskodawczyni zwrotu połowy tej sumy, a zatem kwoty 19.473,01 zł (38.946,03 zł : 2).

Wzajemna kompensacja obu powyższych kwot doprowadziła do ostatecznego zasądzenia od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwoty 83.098,31 zł (102.571,32 zł – 19.473,01 zł) tytułem rozliczenia nakładów na majątek wspólny i w związku z tym zmiany w tym zakresie punktu 5 postanowienia Sądu Rejonowego.

Spłata tego zobowiązania została odroczonej do dnia 31 sierpnia 2019 r. Stosownie do art. 212 § 3 k.c. jeżeli ustalone zostały dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia. W razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu.

Błędnie Sąd Rejonowy ustalił datę spłaty jeszcze przed uprawomocnieniem się orzeczenia (31 grudnia 2018r.). Postanowienie w tym zakresie również wymagało korekty. Określając termin spłaty Sąd Okręgowy wziął pod uwagę wysokość kwoty oraz możliwość finansowe zobowiązanego. Wyznaczony termin jest na tyle odległy, że powinien pozwolić uczestnikowi na zgromadzenie odpowiednich środków na spłatę. Zwłaszcza, że termin zapłaty kwoty 48.256,33 zł tytułem dopłaty pozostał bez zmian (31 grudnia 2019r.).

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w postanowieniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. uznając, że w sprawie nie zachodziły szczególne przesłanki do odstąpienia od ogólnej zasady orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Agnieszka Żegarska